

τὴν ἀγαπᾷ, εἶναι εὐτυχεῖς. Ἄλλ' ἐξυπνᾷ αἰφνιδίως καὶ ἀναπνῶσα τὴν κατέλαβε τὸ ψῦχος, τὸ ψῦχος ἐκεῖνο ἐξ οὗ παγώνει ἡ ψυχὴ, ἐτοιμὴ νὰ ἐκκλείψῃ. Τρομερὰ νῦξ καθ' ἣν ἡ Ἰωάννα ὑπέστη μακρὰν ἀγωνίαν!

Σημαίνει ἡ τετάρτη ὥρα ἡ Κ. Μαυλλὰν βλέπει πρὸς τὴν πεδιάδα πανταχοῦ σκότος. Ἐξέρχεται βραδέως καὶ ἀθουόβως τοῦ θαλάμου της, σταματᾷ ἔμπροσθεν τοῦ κοιτῶνος τοῦ Γάστωνος, γονυπετεῖ καὶ προσεύχεται. Ἀποτείνει πρὸς τὸν ἀγαπώμενον σύζυγον, δι' ἃν ὑπάγει νὰ προσφέρῃ εἰς ὀλοκάτωμα τὴν ζωὴν της, τὸν πανύστατον ἀσπασμόν. Κατερχομένη, ἐφίστησι τὸ βῆμα εἰς ἐκάστην βαθμίδα, τὰ γόνατά της δὲν τὴν κρατοῦν, στηρίζεται ἐπὶ τοῦ δρυφράκτου, θλίβει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας της, διὰ νὰ καταστείλῃ τοὺς παλμούς της. Ὑπερβαίνει τὸν οὐδὸν τῆς οἰκίας, ἅμαξα περιμένει αὐτὴν εἰς τὴν ὁδόν. Ἀναβαίνει μετὰ τῆς Μάρθας καὶ ἀπειρηκυῖα ἐκ τῆς πάλης ἐκείνης, πίπτει καταβεβλημένη, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, χωρὶς νὰ χύσῃ ἓν δάκρυ.

Ἦτο καιρὸς θλιβερός χειμῶνος, σπάνιος εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Τὰ δένδρα κεκαλυμμένα ὑπὸ χιόνος, ἐφαίνοντο ὡς λευχεύοντα φάσματα εἰς αὐτὴν κίνησις τῆς ἀμάξης ἔδιδε ζωὴν. Ἡ γῆ, σκληρυνθεῖσα ὑπὸ τοῦ παγετοῦ, ἐκρότει ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων. Πολλάκις κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ὁ ἥλιος διέσχισε τὰ νέφη, τὰ καλύπτοντα τὸν ὀρίζοντα, ἀλλ' ἡ ἀκτίς αὕτη δὲν εἰσέδου εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἰωάννας.

Ἡ πορεία διήρκεσεν ἄρα ἓνα αἰῶνα, ἡ μίαν ὥραν; Ἡ Κ. Μαυλλὰν ἠγνῶει Ἄλλὰ τὸ ἔσπερας δέκα λούγας μακρὰν τῆς Γενούας, ἐσταμάτησεν, ὅχι εἰς ξενοδοχεῖον, ἀλλ' εἰς πτωχὴν τινα καλύβην ἀπέχουσαν τῆς ὁδοῦ. Ἀπέπεμψε τὸ ἔχημα καὶ τὸν ἀμυξῆα ἐπιστρέφοντα εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἀφ' οὗ διέταξε τὰ δέοντα εἰς τὴν Μάρθαν, ἐμακρύνθη μόνη, μόλας τὰς ἱεσίας τῆς γραιίας τροφοῦ, εἰδοποιούσα ὅτι θὰ ἐπιστρέφει μετὰ μίαν μόνον ὥραν.

Ἡ Ἰωάννα ἔλαβε τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν, οἱ κύνας ὑλάκτου εἰς τὰς παρακειμένας ἀγροικίας, καὶ ἀνεμοὶ ὄξυς καὶ παγετώδης ἔπνεον ἐπὶ τῆς κόμης της.

Ἀνεφρίχθη μετὰ κόπου εἰς βράχον τινα ἐφ' οὗ ἐγεῖροντο ἐρείπια. Ἡ τεταραγμένη θάλασσα συνετριβέτο εἰς τοὺς πόδας της, βρέχουσα αὐτοὺς διὰ τῶν ἀφρῶν της. Ἡ Κ. Μαυλλὰν πολλὴν ὥρας ἀφέθη ναυουρίζομένη ὑπὸ τῆς οἰμωγῆς τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου ἄλγους, ὅπερ ἐδόκει ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν ἰδίαν θλίψιν. Ἐθεώρει ἀπότοπος τὰ κύματα ἐκεῖνα ἄτινα ἔμελλον ἐντὸς ὀλίγου νὰ τὴν καταπίουν. Φωναὶ μυστηριώδεις προσκάλουν αὐτὴν νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν ἄβυσσον. Ὁ θόρυβος τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων ἐπλήρου αὐτὴν ἀγρίας τινὸς μέθης. Ἡ σελήνη ἐκρύβη ὀπισθεν τῶν νεφῶν λεπτός τις ὄμβρος διεπέρα αὐτὴν μέχρις ὀστών καὶ ἐπάγωνε τὰ νενεκρωμένα μέλη της. Ἀδιάφορος, ἀναίσθητος εἰς πάντα σωματικὸν πόνον, ἀνεπόλει τὸ παρελ-

θόν, τὴν νεότητα καὶ ἐνεθυμείτο τὴν μητέρα της, τὸν γηραιὸν πατέρα της, πεσόντα ἀνδρείως εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, διελογίζετο περὶ τοῦ Γάστωνος περὶ τοῦ μέλλοντός του.

— Δὲν ἔχω πλέον τι νὰ πράξω ἐπὶ τῆς γῆς, εἶπε τέλος, πρέπει ν' ἀναχωρήσω.

Ἐπῆσε γονικλῆς ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς πέτρας, καὶ ἐκεῖ, ἐνώπιον τῆς ἀπεράντου ἐκείνης θαλάσσης ἧτις μετ' ὀλίγον θὰ τὴν καταπῆρῃ ὡς ὁ καταδικασμένος εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἰκρίωματος τοῦ θανάτου, εἶπε τὴν τελευταίαν της προσευχὴν.

Καὶ ὅταν ἐτελείωσεν, ἠγέρθη, ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τεῦ στήθους της, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς της, καὶ ἐκραύγασε·

— Μνησθητέ μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου!

(ἔπεται τὸ τέλος).

ΠΕΡΙΛΟΞΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.

Ἡ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΡΤΕΝΣΙΑ.

Ἐπάρχουσιν ὀνόματα καὶ συμβάντα, τὰ ὁποῖα αὐτὴ αὐτῶν ἡ ἐπιστημότης φαίνεται ὑπεξαίρουσα τῆς συγχρόνου ἱστορίας, καὶ τὰ ὁποῖα ἀναμένουσιν, οὐχὶ τὴν ἐκτίμησιν, ἀλλὰ τὴν δέουσαν αὐτῶν καθιέρωσιν, ἐποχῆς συναισθήσεως καὶ ὀριμότητος μεταγενεστέρως. Τὸ καθ' ἡμᾶς, συμβουλευόμενοι μόνην τὴν καρδίαν ἡμῶν, ἠθέλαμεν ἀρκεστῆ γράφοντες ἐνταῦθα τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα. ΟΡΤΕΝΣΙΑ ΒΩΑΡΝΑΙ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμεῖς ὀφείλομεν εἰς τὰς ἀγνωστρίας ἡμῶν γεγονότα, καὶ ἐπειδὴ τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα οὐδὲν ἄλλο ἢ ἔπαινον ἀπαρτίζουσιν, ἀνάγκη νὰ προχωρήσωμεν.

Ἡ Ορτενσία τοῦ Βωαρναί, βασίλισσα τῆς Ὀλλανδίας, ἀκολούθως δούκισσα τοῦ Σαινιέου, ἐγεννήθη εἰς Παρισίους τὴν 10 ἀπριλίου 1783, ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐν ἣ κατῴκει, εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ἀγίου Γερμανοῦ, κατὰ τὴν ὁδὸν Γρενέλ, ἡ κυρία Ρενωδὲν, θεία τῆς μητρὸς αὐτῆς, Ἰωσηφίνης Τασσέρ τῆς Παγερίας, ἧτις εἶχεν ἔλθει εἰς πρῶτον γάμον μετὰ τοῦ ὑποκόμητος Βωαρναί, καὶ ἧτις ἐπομένως κατέστη αὐτοκρατορίσσα καὶ βασίλισσα τῆς Ἰταλίας.

Ἐτὴ τινὰ βραδύτερον, κατὰ τὸ 1787, διχονοίας τινὸς ἀναφύσεως μεταξὺ τῆς κυρίας Βωαρναί καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἡ Ἰωσηφίνα, τὴν ὁποῖαν ἡ μάμμη αὐτῆς ἐπεθύμει νὰ ἐπανίδῃ, ἀνεχώρησεν εἰς Μαρτινίκαν, συνεπιφέρουσα καὶ τὴν θυγατέρα της, παιδίον ἔτι. Κατὰ τὴν ἀπαίσιον ταύτην ἐποχὴν οἱ μαῦροι τῆς Μαρτινίκας ἀνεκέρηττον ἀναφανδὸν τὴν ἀπόφασιν τοῦ ν' ἀνακτήσωσι τὰ φυσικὰ αὐτῶν δίκαια, ἀναπόφευκτος δ' ἐφαίνετο τρομερὰ τις καὶ προσεχὴς κρίσις. Οὕτως ἔσπεραν τινὰ, αἱ κραυγαὶ. Πῆρ! εἰς τὰ ἔπιλα! διαδίδουσιν ἐν τῇ τῆς Ἰωση-

φίνης κατοικία τὴν ταραχὴν καὶ τὸν θόρυβον πυροβόλων ὕπλων ἐκπυρσοκορηθείσας τὴν προειδοποιουὴν περὶ τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτὴν κινδύνου ὁρμᾶ πρὸς τὴν κοιτίδα, ἐν ἣ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἐκοιμάτο, ἀρπάζει τὸ παιδίον, τὸ περικαλύπτει διὰ σαλλίου τινός, ρίπτεται ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ τρέχει, ἡμίγυμνος σχεδὸν, μέχρι τοῦ λιμένος, ὅπου γάλλοι τις πλοίαρχος, οἰκτείρας αὐτὴν, συγκαταναεῖ νὰ τὴν δεχθῆ ἐν τῷ πλοίῳ του.

Οὕτω λοιπὸν ἡ κυρία Βωαρναὶ ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους περὶ τὰ τέλη τοῦ 1790, καὶ κατόκησεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Ἀστυριῶν, κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀνζού — Σαιντ — Ὀνοραί. Καὶ δὴ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, αἱ αἰτιάσεις τὰς ὁποίας ὁ ὑποκόμης ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε κατὰ τῆς γυναικός του διεσκεδάσθησαν ἀπέναντι τῆς ἀξιοπρεπούς καὶ πλήρους εὐλικρινείας δικαιολογήσεως αὐτῆς, καὶ ποτὲ ἡ μικρὰ Ὀρτενσία δὲν διῆλθεν εὐτυχεστέρας τῶν τὴν διαλλαγὴν ταύτην ἀκολουθησασῶν στιγμᾶς· ἀλλ' ὅμως βραχεῖα ὑπῆρξε, φεῦ! ἡ διάρκεια αὐτῶν· διότι, ἡ μὲν μήτηρ ἐσύρθη εἰς δεσμοτήριον, ὁ δὲ πατὴρ εἰς τὴν λαίμητόμον. Μόνη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς μεΐνασα, ἡ Ὀρτενσία βεβαίως ἤθελεν εὑρεθῆ ἄνευ τινός συντηρήσεως μέσου, πάσης τῆς περιουσίας τῶν γονέων τῆς εἰς ἀπόθεσιν ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαχθείσης, ἂν ἡ κυρία Ὀλστέιν, παλαιὰ ἐν τῇ ἐξοχῇ γείτων τῆς κυρίας Βωαρναὶ, καὶ γεννώμενα ἰδοῦσα τὰ δύο ταῦτα παιδιά, δὲν μετεπέμπετο αὐτὰ παρ' αὐτῆς, συμπαθῆσασα, καὶ δὲν ἐδαψίλευεν αὐτοῖς, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν τῇ φυλακῇ διακρατήσεως τῆς μητρὸς αὐτῶν, τὰς πλεόν ἐγκαρδίους περιποιήσεις. Αἱ πρώται αὐταὶ τῆς τύχης δοκιμασίαι ἐθωράκισαν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν νέαν Ὀρτενσίαν κατὰ τῶν συμφορῶν, αἵτινες ἐπέπρωτο νὰ τὴν κατακλύσουν μετὰ ταῦτα.

Ἀνακτησαμένη τέλος τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς, ἡ Κυρία Βωαρναὶ εἰσήγαγε τὴν θυγατέρα τῆς ἐν τῷ φνομασθῷ τοῦ Ἀγίου Γερμανοῦ ἐν Αἰαίη παρθεναγωγείῳ, διευθυνομένῳ τότε ὑπὸ τῆς κυρίας Καμπάν, ἐνῷ ὁ Εὐγένιος εἰσήχθη παρὰ τινι Κ. Βερδιέρῳ παιδαγωγῷ, οὗ τὸ κατὰστημα ἴδρυτο εἰς Σαλλιώ. Μῆνᾶς τινος ὕστερον, ἡ κυρία Καμπάν ἐπεφορτίσθη νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὰ δύο παιδιά, ὅτι ἡ μήτηρ αὐτῶν μετ' οὗ πολλοῦ ἐγένετο κυρία Βοναπάρτου. Ἐν τῇ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀγνοίᾳ αὐτῶν, τὰ τέκνα ταῦτα μεγάλην ἔδειξαν λύπην μαθόντα ὅτι ἐμελλον νὰ περιπέσωσιν εἰς χεῖρας μητριοῦ. Καὶ ἡ μὲν Ὀρτενσία διέμεινεν εἰς Ἅγιον Γερμανὸν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὁδοπορίας τῆς κυρίας Βωαρναὶ, κατὰ τὸ 1796, εἰς Ἰταλίαν, ὅπου συνήνητσε τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀριστράτηγον ἀναδειχθέντα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ὁ δὲ Εὐγένιος, καὶ τοι τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ μόλις ἄγων, ἠκολούθησε τὸν μητριοῦν ἐν μοῖρᾳ ὑπασιπτοῦ.

Ἀπὸ τῆς παρὰ τῇ κυρίᾳ Καμπάν ἀφίξεως αὐτῆς, ἡ Ὀρτενσία εἶχε μάθει νὰ συνέχῃ τὴν φιλίαν τῶν νέων αὐτῆς φίλων· ἐκεῖ εὔρε τὴν σύντροφον ἐκεί-
(Φυλλάδιον 3. τόμ. ΣΤ')

νην τοῦ βίου τῆς, τὴν νεανίδα Κοσελέτην, ἣτις, ἀκολούθως, κατέστη ἡ ἀναγνώστριά τῆς, καὶ τὴν ἄλλην ἐκείνην ἐγκάρδιον φίλην, τὴν νεανίδα Ἀδελαΐδα Ἰγούε, ἀδελφὴν τοῦ ἀτυχοῦς στρατάρχου Νεῦ, ἣτις, συζευχθεῖσα τῷ Κ. Βρόκω, κατέστη κυρία τῆς τιμῆς ἐν τῇ αὐτῇ αὐτῆς, ὅτε ἐγένετο Βασίλισσα τῆς Ὀλλανδίας.

Μετὰ τὰ συμβάντα τῆς 18 Ὀμιχλώδους, ἡ Ὀρτενσία ἐξῆλθε τοῦ Παρθεναγωγείου, καὶ ποτὲ πλέον δὲν ἐχωρίσθη τῆς μητρὸς αὐτῆς. Κατόκησεν εἰς Τουίλερίας. Καὶ ἐνῷ περὶ αὐτὴν, τοσοῦτω νέαν εἰσέτι, ἐβόμβων ἀρτισυστάτου αὐλῆς αἱ ἡδυπάθειαι καὶ οἱ κρότοι, ἐνῷ ὑπερεπληροῦτο ἐκ τῆς δόξης τοῦ πρώτου Ἰπάτου, οὐδὲν αὐτῇ τῶν φιλοπόνων αὐτῆς ἔξεον καὶ διαναπαυμάτων μετέβαλε.

Καὶ ἤδη ἡ θυγάτηρ τῆς Ἰωσηφίνης ἐπεζητεῖτο εἰς γάμον παρὰ πάντων τῶν ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διαπρεπόντων ἐπὶ πλοῦτῳ καὶ ἐπισημότητι· ἀλλ' αὐτὴ ἠρηύσατο πρὸς πάντας τὴν χεῖρά τῆς. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ναπολέων, ὅστις ὡς ἴδιον υἱὸν ἐθεώρει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Λουδοβίκον, ὃν σχεδὸν ἀνέθρεψεν αὐτὸς, μεγάλως ἐπεθύμει νὰ τῷ δώσῃ εἰς γάμον τὴν προγονὴν αὐτοῦ, σκοπῶν ὥστε τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου γεννηθσόμενα τέκνα, ἐξίσου ἀγαπητὰ εἰς τὴν καρδίαν του, νὰ υἱοθετηθῶσι παρ' αὐτοῦ. Ἐν τῇ ἐνώσει δὲ ταύτῃ, ἡ πολιτικὴ ἴσως καὶ ἡ ἀναλογία ἦτο τὸ κινεῖν μᾶλλον ἢ τὰ κρυφία αἰσθήματα τῶν δύο νέων. Ὅπως δὴποτε, ὁ γάμος οὗτος ἐτετέλεθη τὴν 7 Ἰαννουαρίου 1802, τῇ πρώτῃ τῆς πρώτης ὥρας, ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῶν Τουίλεριῶν, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ πρώτου Ἰπάτου, Ἰωσηφίνης, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν δύο ἐτέρων ὑπάτων, Καμβασερὲ καὶ Λεβρῶν. Καὶ ὁ μὲν Λουδοβίκος Βοναπάρτης ἦγε μόλις τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος αὐτοῦ, ἡ δὲ Ὀρτενσία μόλις τὸ δέκατον ὕγδοον· καὶ ὅμως ὁ σύνδεσμος οὗτος, καὶ τοι ἀναλογώτατος κατ' ἐπιφάνειαν, οὐδὲν ἦττον ἐπέπρωτο νὰ κατασταθῇ, διὰ τὴν κυρίαν Λουδοβίκου πρὸ πάντων, πηγὴ ἀένναος θλίψεων, ἐξ ὧν παρεμυθεῖτο πράττουσα τὸ κατὰ δύναμιν ἀγαθόν. Καὶ δὴ εἰς ταύτης τὰς παρακλήσεις καὶ ἰκεσίας, ἐν ταῖς πρώταις τῆς αὐτοκρατορίας ἡμέραις, ὁ Ἀρμάνδος Πολινιάκ, ὁ μαρκήσιος τῆς Ριβιέρας καὶ ὁ στρατηγὸς Λαζολαί, καὶ οἱ τρεῖς ἐνοχοποιηθέντες ἐν τῇ συνωμοσίᾳ τοῦ Γεωργίου Καδουδάλου καὶ εἰς θάνατον καταδικασθέντες, τῆς ζωῆς ὑπῆρξαν χρεώσται.

Ἐκ τοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ναπολέοντος γάμου αὐτῆς, ἡ κυρία Λουδοβίκου ἔσχε πρῶτόν τινα υἱὸν, καὶ ἀκολούθως δεύτερον βαπτισθέντα ὑπὸ τοῦ Πάππα Πίου τοῦ Ζ'. μετὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ ὡς τοιοῦτου. Μέχρι δ' ἐκείνου τὰ δύο ταῦτα παιδιά ἦσαν προωρισμένα εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ αυτοκρατορικοῦ θρόνου· μέλλον ἀναμφιλέκτως λαμπρὸν ρυῖχ ἦττον ὅμως ἡ Ὀρτενσία, καὶ ἐν τῇ τόσῳ ταχείᾳ ταύτῃ τῆς τύχης προόδῳ, διέμεινεν ἡ αὐτὴ αἰ ἀτοκροτορικαὶ ἐκεῖναι πομπαί, εἰς τὰς γοητείας τῶν ὁποίων καὶ αὐτὴ τοῦ Ναπολέοντος ἡ μεγαλοφυΐα

ἡδυπαθῶς ἀρίετο βυθίζομένη, εἰς κειρὸν ὅτε ἡ δόξα του τοσοῦτον ὀλίγην ἀνάγκην αὐτῶν εἶχε, τὴν εὖρον πάντοτε μετριόφρονα, ἀπαθῆ, καὶ κολάζουσαν, διὰ τῆς ἀφελείας τῆς ψυχῆς αὐτῆς, τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῇ ἐξωτερικὴν ἐκείνην μεγαλειότητα.

Κατὰ τὸ 1806, ὅτε ἡ τύχη ἀνύψωσε τὸν Κ. Λουδοβίκον εἰς τὸν θρόνον τῆς Ὀλλανδίας, ἐγκάρδιον λύπην ἠθάνθη καὶ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ὕψωσίν της, οὐδὲ τὸ ἔκρυψε, διότι ἠναγκάζετο ν' ἀποχωρισθῇ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς μητρὸς της. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀναχώρησίς της συνδεδύθη ὑπὸ ἀγαθοεργίας· ὁ Κ. Μοντιμορενσὺ εἶχεν ἐπικλησθῆ τὴν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι μεσιτείαν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς κυρίας τῶν Γέσβρων, ἣν ὁ Φουσὲ εἶχεν ἀπελάσει τῶν Παρισίων. Ἡ Ὀρτενσία πορεύεται εἰς Σαίν — Κλουδ, ἐκτίθησιν ἐνώπιον τοῦ Ναπολέοντος τὴν ἄκραν τραχύτητα τοῦ ὑπουργοῦ, ὅστις εἶχεν ἀποδιώξει τῆς πατρίδος αὐτῆς γυναικὰ ὑπερβάσταν τὸ ὀδοποιεσθὸν τέταρτον τῆς ἡλικίας της ἔτος, ἄπορον, καὶ τελευταῖον γόνον τοῦ Δουγουεσκλίνου· ὁ Ναπολέων θαυμάσας, τῇ ἀποκρίνεται·

— Γράψετε ἀμέσως εἰς τὸν Κ. Μοντιμορενσὺ ὅτι, ὅχι μόνον ἡ κυρία τῶν Γέσβρων δύναται νὰ ἐπαλέθη εἰς Παρισίους, ἀλλ' ὅτι, ὡς μόνη τοῦ Δουγουεσκλίνου ἀπογόνω, τῇ χορηγῶ ἐπὶ τοῦ ταμείου μου σύνταξιν ἐξακισχιλίων φράγκων, μὲ προκαταβολὴν ἐνὸς ἔτους. Τὸ κατ' ἐμὲ, θὰ γράψω περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς ἀστυνομίας.

Πολύκροτος ἐνδειξίς σεβασμοῦ ἀποδοθεῖσα παρὰ τοῦ Ναπολέοντος πρὸς τὴν πατριωτικὴν ἰκανότητα, ἥτις πρέπει πάντοτε ν' ἀνταμείβεται ὅταν καὶ ὅπου δῆποτε ἀπαντᾶται.

Ἐν τούτοις, κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1807, ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἡ μεγαλητέρα ἐξ ὧν δύνανται νὰ πληγώσῃ τὴν καρδίαν μητρὸς συμφορὰ, ἐπέσκηψεν ἐπὶ τῆς βασιλείας· — ὁ πρωτότοκος αὐτῆς υἱὸς ἀπεβίωσε. Ποτὲ δὲν εἶδαν τὴν Ἰωσηφίναν ὑπὸ μεγαλητέρας θλίψεως καταληφθεῖσαν. Εἰς ἕκαστον δάκρυ τῆς θυγατρὸς της διαζυγίου ἐνεφαίνετο ἀπειλή. Ἀδύνατον ἦθελεν εἶσθαι εἰς ἡμᾶς νὰ περιγράψωμεν ἐπαξίως τὰς φυσικὰς χάριτας τοῦ παιδίου τούτου. Ἡ σιτανικὴ κακεντρέχεια, ἥτις ἠκολούθησε τὸν Ναπολέοντα καὶ μέχρι τῶν ἀγνωτέρων αὐτοῦ αἰσθημάτων, ὀρμηθεῖσα ἐκ τῆς ἠθικῆς ὁμοιότητος ἥτις ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ νέου βασιλοπαιδὸς, ἀναπτύσσοντος ἤδη εὐστάθειαν χαρακτῆρος, καὶ καρδίας ὑπερφάνειαν, ἐχάλκευσε συκοφαντίαν ἄτιμον, ἡ μᾶλλον τοσοῦτω παράλογον καὶ μωρὰν, ὥστε ἀνάρμοσον κρίνονεν καὶ νὰ τὴν ἀναιρέσωμεν. Οὕτω πολλάκις συνέβη εἰς τὸν Ναπολέοντα νὰ μεσιδιάσῃ εἰς τὸ μέλλον τῆς Γαλλίας, θεωρῶν τὸ παιδίον τοῦτο. Ἡμέραν τινὰ ἐπιστρέψας ἀπὸ τινὲ ἐπιθεώρησιν, εἶχεν ἀποθέσει ἐπὶ τινος ἑδρας ἐν τῷ γραφείῳ του τὸν πῖλον καὶ τὸ ξίφος αὐτοῦ. Ὁ μικρὸς πρίγκιψ, εἰθισμένος εἰς τὰς θωπείας τοῦ θεοῦ του, ὅστις τὸν ἄφινεν εἰς ὅλα

νὰ ἐγγίξῃ, περᾶ τὸ τελαμῶνα περὶ τὸν τράχηλόν του, θέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸν μικρὸν ἐκείνον περιφρημον πῖλον, ὅστις καταβίνει μέχρι τῶν ὤμων του, καὶ ἀρχίζει νὰ βαδίζει μετὰ πολλῆς τῆς σοβαρότητος ὀπισθεν τοῦ αὐτοκράτορος, κρούων διὰ τῆς φωνῆς του, τὴν ὁποῖαν προσπαθεῖ νὰ χονδρύνῃ, τὸ *rrrâr rlar rlar*, εἶδος ῥυθμοῦ βηματισμοῦ τινος τῶν ἐπιλέκτων τῆς παλαιᾶς σωματοφυλακῆς. Περὰδῶξον ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν ἡ παιδιὰ αὐτὴ εἰς τὸν Ναπολέοντα, ὅστις ἐνεγκάλισθη μετὰ στοργῆς τὸν μικρὸν θορυβοποιῶν.

Ἡ βασίλισσα ἐγκατέλιπε τὴν Ὀλλανδίαν ὅπως ζητήσῃ, οὐχὶ παραμυθίαν, διότι ποία εἶναι ἡ μήτηρ ἢ παραμυθουμένη εἰς τὴν στέρησιν τοῦ τέκνου αὐτῆς; ἀλλ' ἀνακούφισιν τοῦλάχιστόν της τῆς σπαραττοῦσης αὐτῆν ἀπογνώσεως. Μετέβη λοιπὸν εἰς τὰ λουτρά τοῦ Κωτερέτου, ὅπου διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν της κατέστησεν ἑαυτὴν λατρευτὴν, ὡς εἰς πάντα τὰ μέρη ὅσα ἐλάμβανον τὴν εὐτυχίαν νὰ τὴν ἔχωσι. Καὶ διατὶ νὰ μὴν ἀγαπάται, νὰ μὴ λατρεύεται; Μὴ στρατευσίμους, λυτρουμένη, δὲν ἀπέδιδεν εἰς τοὺς κόλπους τῶν οἰκογενειῶν των, μὴ πτωχὰς δὲν ἐπροικοδοτεῖ κόρας; Οὐδέποτε, ἐν τοῖς ἀνακτόροις αὐτῆς, ἡ συκοφαντία εὖρε λαβὴν, καὶ διότι ἀναμφιβόλως καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ εἶχε πολὺ συκοφαντηθῆ, καὶ διότι, ὡς εἴτις καὶ ἄλλος, ἐγνώριζε πόσα ψεύδη δύναται νὰ ἐπινοήσῃ τὸ μῖσος πρὸς βλάβην ἐχθροῦ. Ἐνῶ δ' οὕτως ἀπεστρέφετο τὰς κατ' ἄλλων κακολογίας, συνέβη ἡμέραν τινὰ ὥστε μία τῶν Ὀλλανδῶν αὐτῆς κυριῶν νὰ καταλαλήσῃ γυναικῶν τινων, τὰς ὁποίας ἐδέχετο εἰς τὴν αὐλήν, χαρκατηρίζουσα αὐτὰς ὡς φρονούσας τὰ τοῦ πρίγκιπος Ὁράνζ καὶ στασιαστικὰς· ἀλλ' ἡ βασίλισσα τῇ ἀπεκρίθη ψυχρῶς.

— Κυρία, εἰμαι ζήνῃ ἐνταῦθα πρὸς ὅλας τὰς φατρίας· πάντας δέχομαι ἐξίσου καλῶς, διότι ἀγαπῶ νὰ φρονῶ τὸ καλὸν πάντων, καὶ ἐντύπωσιν δυσάρεστον κατ' ἐκείνων μόνον λαμβάνω ὅσοι μοὶ λέγουσι τὸ κακὸν τῶν ἄλλων.

Ἡ στιγμή τῆς διαζεύξεως τοῦ αὐτοκράτορος ἠγγίξεν ἐν τούτοις, καὶ ἡ γενναίότης τῆς Ἰωσηφίνης ἐμελλε νὰ ὑποπέσῃ εἰς δοκιμασίας. Αἰσθανομένη δὲ ἡ αὐτοκρατορίσσα ὅτι ἐμελλε νὰ λάβῃ τῶν παραμυθιῶν τῆς θυγατρὸς της ἀνάγκην, ὅπως ὑποστῇ τὴν τρομερὰν πληγὴν, ἥτις ἐπέκειτο ἐπ' αὐτὴν καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτῆς, τὴν ἀνεκάλεσε πλησίον της. Διότι, ἀπαξ τῆς Ἰωσηφίνης ἐκπεσοῦσης τοῦ πρώτου θρόνου τοῦ κόσμου, οὐδεμία εἰς τοὺς ἐκγόνους αὐτῆς ἐμενε πλέον ἐλπίς τοῦ ν' ἀναβῶσιν αὐτόν. Καὶ μόλαταῦτα, ἐν ταῖς θλιβεραῖς ἐκείναις συζητήσεσι, αἵτινες παρεσκεύασαν τὸ μέγα τοῦτο συμβεβηκὸς, οὐδεμία σχέσις πρὸς ἀναβολὴν αὐτοῦ, οὐδεμία λέξις ὅπως συγκρατήσῃ τὸ στέμμα τοῦτο ὅπερ διέφευγεν τὰ τέκνα αὐτῆς, ἐξῆλθε τοῦ στόματος τῆς Ὀρτενσίας. Ἡ εὐγένεια τῆς θυσίας ἐξισώθη τῷ μεγέθει αὐτῆς· ἀλλ' ἐπίσης, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, ἀναγκαιοτέρα τῇ μητρὶ ἢ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς κατασταῖσα, ἄλλως τε ἐπὶ μᾶλλον καὶ

μᾶλλον φθειρομένης τῆς υγείας της, ἀπεχωρίσθη τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ Λουδοβίκος αὐτὸς οὐχ ἤπτον ἐπεθύμει τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦτον. Ἀπὸ τινων ἐτῶν ὄξειαι καὶ παντοδαπαὶ θλίψεις συσσωρευθεῖσαι ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς βασιλίσσης, κατηνάλωσαν τὴν υγείαν αὐτῆς καὶ ἔφερον εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν της.

Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1813, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ λουτρά τοῦ Αἰξ, ἐν Σαβοῖα, ἀφεῖσα τὰ τέκνα της εἰς Μαλμαϊζόν, ἂν καὶ τοιοῦτοι ἀποχωρισμοὶ ἀνεκάθεν ὑπῆρξαν δι' αὐτὴν φροντίδων καὶ φόβων ἀφορμαί.

Ἐκεῖ πρώτῃν τινὰ μετὰ τὸ πρόγευμα, τῇ 10 Ἰουνίου, ἡ βασίλισσα ἀναβαίνει ὄχημα, τὰ μετὰ τῶν κυριῶν τοῦ οἴκου αὐτῆς, καὶ διευθύνεται πρὸς τὸν ὠραῖον τοῦ Κρεζῶ καταβάρακτον, δύο λεύγας ἀπέχοντα τοῦ Αἰξ. Μετ' ὀλίγων κατεβαίνουνσι τοῦ ὄχηματος καὶ πλησιάζουσι πρὸς τὸν ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ χειμάρρου κινούμενον μύλον. Ὅπως ὅμως ἴδωσι καλῆτερον, ἀπητείτο νὰ περάσωσι ἐπὶ σαινίδος τινὸς συνεχούσης τὰς δύο ὄχθας τοῦ ποτάμου, μικροῦ μὲν, κατερχομένου ὅμως μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς. Ἡ βασίλισσα ἐλαφρὰ ὡσεὶ νύμφη, μόλις ψαύει τὴν κινητὴν ταύτην γέφυραν, καὶ εἰς τὴν ἀντίπεραν ἤδη ὄχθην εὐρίσκεται ἡ κυρία Βρόκου τὴν ἀκολουθεῖ, ἀλλ' ὀλισθήσασα πίπτει εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ γίνεται ἀφανής. Μόνη ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς ἄλλης ὄχθης, ἡ βασίλισσα ὀξεῖαν ἀφίνει κραυγὴν, μὴ φροτίζουσα δὲ ἡ περὶ τῆς φίλης της, ἀφαιρεῖ τῶν ὤμων αὐτῆς τὸ σάλιόν της, τὸ ρίπτει εἰς τὸ βράθρον, κρατοῦσα τὴν μίαν ἄκραν, καὶ προσκαλεῖ κραυγάζουσα ἐκείνην, ἣτις δὲν δύναται πλέον νὰ τῇ ἀποκριθῇ. Καὶ τοὶ δὲ τῆς γεφύρας παρασυρθεῖσης, ἡ βασίλισσα μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς της ρίπτεται πρὸς τὴν ἑτέραν ὄχθην καὶ καλεῖ βοήθειαν. Πανταχόθεν φθάνουσι. Φοβηθέντες τὴν κατάστασιν τῆς ἀποναρκώσεως εἰς ἣν εἶχεν ὑποπέσει ἠθέλησαν νὰ τὴν ἀπαγάγωσιν, ἀλλ' ἐκείνη.

— Ὄχι, ἀνέκραξε, δὲν φεύγω ἀπὸ ἐδῶ.

Καθίσασα δὲ παρὰ τοὺς πόδας δένδρου τινός, κρύπτουσα τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς χεῖρας της τὰς ὁποίας βρέχει μὲ τὰ δάκρυά της, καὶ οὔτε δύναμιν, οὔτε ἐλπίδα ἔχουσα πλέον, ἐπαναλαμβάνει μὲ φωνὴν διακεκομμένην,

— Θεέ μου! εἰς τί σ' ἔπταισα διὰ νὰ μὲ παιδεύης τοσοῦτον σκληρῶς! μὴ δὲν ἤμην ἡδὴ, Θεέ μου, ἀρκετὰ δυστυχῆς;

Τέλος, μετ' ἀνηκούστους ἀγῶνας, κατώρθωσαν ἢ ἀνέωρσαν τὸ σῶμα τῆς κυρίας Βρόκου, ἄμορφον ἤδη πτώμα.

Ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ ἡ ἀπόγνωσις τῆς βασιλίσσης ἡ ὀδύνη αὐτῆς ἀλλαχοῦ δὲν εὔρε παραμυθίαν παρὰ εἰς νέας ἀγαθοεργίας. Ἐπανέλθουσα εἰς Αἰξ, ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἠδύνατο κάλλιον νὰ καθιερώσῃ τὴν μνήμην τῆς φίλης τις ἢ ἰδρῶσιν νοσοκομεῖον ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τῆς πόλεως.

Κατὰ τὴν προσέγγισιν τῶν συμμάχων, τῷ 1814, ἐπορεύθη εἰς Ναβάρραν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς αὐτοκρατορίσσης ἀνεψιάς της. Ἐκεῖ δὲ γυνὴ τις

ἐπίσημος, ἡ Κυρία Κολινιέρ, προσῆλθεν εἰς αὐτὴν ἰκετεύουσα ὅπως μεσιτεύσῃ ὑπὲρ τινος ἀνεψιοῦ της, τοῦ Κ. Σαρέττου, ἐκπεσόντος τοῦ βαθμοῦ τῶν φρουρῶν τῆς τιμῆς, καὶ ἐνοχοποιηθέντος εἰς τὴν κατὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ κινηθεῖσαν δίκην, ὡς ἐπιβουλευθέντων τὴν ζωὴν τοῦ Κ. Φιλίππου Σεγύρου, τοῦ συνταγματάρχου τῶν καὶ διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῆς Ὁρτενσίας, ὁ νέος οὗτος ἀξιωματικὸς διέφυγε τὸν διὰ τουφεκισμοῦ θάνατον.

Ἰπάρχει θεάμα τι ὕπερ λυπεῖ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ἐπαναστατεῖ τοῦτο δὲ εἶναι τὸ βλέπειν διαρπαζομένην τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα οὐδενὸς ἢ καρδία ἐθλίβῃ ὅσον ἡ τῆς Ὁρτενσίας ἐπὶ τῇ συμφορᾷ ταύτη. Τῇ 28 Μαρτίου, ἡ γυνὴ τοῦ στρατάρχου Νεύ ἦλθε νὰ συνοδεύσῃ αὐτὴν εἰς Τουίλερίας, τὴν πρώτην τῆς πρωίας ὥραν. Ἡ βασίλισσα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Σερουττι κατοικίαν της μὲ ἔκφρασιν φυσιογνωμίας, πάντη ξένην αὐτῇ μέχρις ἐκείνου· τὸ πᾶν εἶχε τελειώσει.

— Ἀνήκουστος ἀναδρία, καὶ ἀγένεια, ἀνέκραξεν αὐτῇ εἶναι πιστευτὸν; Ἀναχωροῦν! ἐγκαταλιμπάνουσι τὴν Γαλλίαν καὶ τὸν αὐτοκράτορα!... ὦ! ἐν ταῖς κρίσιμους περιπτώσεσι μόναι αἱ γυναῖκες ἔχουσι θάρρος. Ἀφοῦ ἡ τύχη μᾶς ὕψωσε τόσον, καὶ ἡ εἰμαρμένη ὀλοκλήρου λαοῦ ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἡμετέρας, δὲν εἶναι καθήκον ἄρα γε τὸ νὰ κρατηθῶμεν ὅσον ὑψηλὰ μᾶς ἔθεσεν ἡ τύχη;

Καὶ ἡ βασίλισσα ἐπανάλαβε τότε εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν ὅ,τι εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὴν Μαρίαν-Λουίζαν.

« Ἀδελφὴ μου, ὀφείλετε νὰ μάθετε ὅτι ἀφίνουσα τοὺς Παρισίους, ἐκμηδενίζετε τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀποβάλετε μὲν ἀφ' ἑνὸς τὸ στέμμα σας, καταστρέφετε δ' ἀφ' ἑτέρου καὶ τὸ ἡμέτερον ».

Ἄλλ' ἡ θυγάτηρ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας τῇ ἀπεκρίθη, — Ἐδικόν μου δὲν εἶναι τὸ σφάλμα· τὸ συμβούλιον οὕτως ἀπεφάσισε, ὁ ἀρχισφραγιδοφύλαξ διίσχυρίζεται ὅτι δὲν δύναμαι ἄλλως νὰ πράξω.

Ἡ Ὁρτενσία δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστειλῇ μειδίαμα οἴκτου. Τῇ ἐπαύριον, εὐρίσκετο εἰς Ναβάρραν παρὰ τῇ μητρὶ αὐτῆς.

Τῇ 2 ἀπριλίου, ἡ Ἰωσηφίνα καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς προσεκληθήσαν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Μαλμαϊζόν — « Ἄν δὲν προτιμᾶτε, προσέθηκε, νὰ δεχθῆτε τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς αὐτὴν τὴν Ναβάρραν » — Ὅσα κολακευτικῆ, τοσοῦτω καὶ εὐγενῆς ἦν ἡ αἴτησις αὐτῆ. Ὁ μονάρχης ἐγνώριζεν ἐκ φήμης πάσας τῶν δύο τούτων ἡγεμονίδων τὰς ἀρετάς, καὶ μεγαλητέραν του εὐτυχίαν ἐνόμιζε τὸ νὰ τὰς γνωρίσῃ παρὰ τὸ νὰ τὰς προστατεύσῃ· ἀλλ' ἡ Ὁρτενσία ἀπεποιήθη. Βεβαίως τὸ δυσχερέστερον δὲν εἶναι πάντως τὸ εἰς τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον ὑπέικειν, ἀλλὰ τὸ ἐκλέγειν, μεταξὺ δύο καθηκόντων ἐπίσης σπουδαίων. Μεταξὺ δύο αὐτοκρατορισῶν τεθειμένη, τῆς μὲν μητρὸς αὐτῆς, τῆς δὲ κυριάρχου της, ἡ Ὁρτενσία οὐδὲν ἔδιστασε, διότι ἐκ τῶν πρώτων ἐπρέσβευσε

ἔτι ἡ θέσις αὐτῆς ὄριστα παρὰ τῆ μάλλον ἀξιοθρονηθῆναι, ἀλλ' ἐπορεύθη εἰς Βαμβούλλε, ὅπου ἡ Μαρία-Λουίζα διεκρατέιτο. Ἀλλ' ὅμως τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας ἀποφασίσαντος τὴν εἰς Βιέννην ἐπάνοδον τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς, ἡ Ὄρτενσικ ἐπανῆλθεν εἰς Μαυμαϊζόν, ὅπου τὴν προσεκάλει ἡ ὀδύνη τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἀπαρμυθῆτου διὰ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ναπολέοντος.

Τοιαύτη δὲ ἦν ἡ συμπάθεια καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ διαφέροντος, ἅπερ ἐνέπνευσε πρὸς πάντας τοὺς ξένους ἡγεμόνας ἡ εὐγενὴς τῆς θυγατρὸς τῆς Ἰωσήφινε διαγωγή, ὥστε ἠθέλησαν νὰ τὴν ἀποχωρήσωσι τῆς οἰκογενείας τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ νὰ τῇ ἀσφαλίσωσι ἀνεξάρτητον τύχην· ἀλλ' ὅμως ἀπέκρουσαν αὐτὴν γενναιοφρόνως τὸ προνόμιον τοῦ νὰ μὴ ἦναι, ὡς οἱ λοιποὶ, δυστυχῆς. Ποιοὶ δὲ λόγοι τὴν ἐπεισαν νὰ δεχθῆ, κατὰ τὸ 1814, τὰ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Φοντενεβλώ ἀπονεμηθέντα αὐτῇ ὀφείλη, συνθήκης, δι' ἧς συνεκροτέτο τὸ δουκάτον τοῦ Σαίν-Λαίου;—Τὸ μέλλον τῶν τέκνων αὐτῆς, ἀντικείμενον προσφιλῆς τῶν φροντίδων τῆς.
(Ἀκολουθεῖ).

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

Η ΜΕΓΑΛΟΦΥΪΑ ΚΑΙ Η ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ.

Κατὰ τὸ 1614, εἰς Τολέδον, ἐντὸς μικροῦ δωματίου, περιέχοντος μίαν κλίνην, αἰμίποδας τινεσ, πῖλον πτεροφόρον, ἐν πιστόλιον καὶ ἐν ξίφος, ἀνηρητημένα εἰς τὸν τοίχον, ἀνῆρ τις κομήτης καὶ δασύν ἔχων τὸν πώγωνα, κάτισχνος δὲ καὶ συντετριμμένος ὑπὸ τῶν συμφορῶν, ἐκάθητο πλησίον τραπέζης χωλικούσης τὸν ἕνα πόδα, ἀκαλυμμένης ἐξ ἐπιστολῶν καὶ φυλλαδίων. Οὗτος ἦν ὁ δὸν Μανουὴλ Σερβάντης, φροντιστῆς ὢν τότε τοῦ στρατοῦ Φιλίππου τοῦ Γ'. χάρις εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Φερνανδεζ δὲ Κάστρου, Κύμητος τοῦ Λέμου. Ἡ θέσις αὐτὴ τὸν ἐμπόδιζεν ἀκριβῶς μόνον ἀπὸ τοῦ ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης.

Ἄλλ' ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Λόν-Κιχώτου*, περὶ μόνου τοῦ βιβλίου του μεριμνῶν, ἐθεώρει ἑαυτὸν τότε τὸν εὐτυχέστερον τῶν θνητῶν. Εἶχε λάβει πρὸ μικροῦ πέντε μεταφράσεις αὐτοῦ εἰς ἑλας τῆς Εὐρώπης τὰς γλώσσας, καὶ εἶχεν ἐνώπιόν του τριάκοντα ἐπιστολάς, ἐν αἷς οἱ ἐνδοξότεροι συγγραφεῖς τῆς Γερμανίας, Ἰταλίας καὶ Γαλλίας, τὸν παρέβαλλον πρὸς τὸν Ὀμηρον, τὸν Οὐίργιλιον, τὸν Ὀβίδιον.

Ἀσμονῶν ὅτι ἐπρῆμεν ἐκ τοῦ ψύχους, καὶ ὅτι δὲν ἐπρογεύθη, περιεβάλλετο ὑπερηφάνως τὸν μανδύαν του, ἔθεσε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τῆς πεπλευρωμένης σπάθης, ἥτις τὸν ὑπερέτθεν εἰς τὴν μάχην τῆς Ναυπάκτου (1), καὶ ἔβη μεγάλη διὰ τοῦ κοι-

τῶνός του, ὡς εἰ ὤδευεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Παρνασοῦ.

Μετ' οὐ πολὺ γυνὴ τις εἰσεήλθε, εὐειδῆς εἰσέτι, εἰ καὶ πάσχουσα καὶ τεθλιμμένη.

— Ἄκουσε, Κατερίνα, ἰδοὺ ἡ δόξα μας! ἐκορύγασεν ὁ ποιητῆς, ῥίπτων τῇ δόνα Σερβάντου (ἦτον ἡ γυνὴ του) τὴν εὐγενῆ λείαν του ἐξ ἐπιστολῶν καὶ βιβλίων.

— Ἡ δόξα μας; ἀπήντησεν ἡ σениόρα, στρέψασα ἔνδοκρον τοὺς ὀφθαλμούς της, λαμπρὸν νόμισμα, τοῦ ὁποίου ἰδοὺ τὸ ἀντίπαιτον.

Καὶ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν σύζυγόν της τρεῖς νέας ἐπιστολάς. Ἡ πρώτη ἦτο τοῦ ἐκδότου του ἐκ Μαδρίτης, εἰδοποιούντος, ὅτι δὲν ἠγόραζον πλέον τὸν *Λόν Κιχώτον*, ἢ διὰ νὰ τὸν χλευάζωσι, καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῷ ἔμενε χρεώστης 2,000 βεαλίων, ἔλλειψι τῶν ὁποίων ὑποχρεούτο νὰ κλείσῃ τὸ βιβλιοπωλεῖόν του.

— Τυφλὴ καὶ ἀγνώμων πατρίδα! εἶπεν ὁ Σερβάντης, πίπτων ἀθύμως ἐπὶ τινος ἔδρας. Μὲ μετέφρασαν καὶ μ' ἐθαύμασαν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, μὲ παραγνωρίζουσι καὶ μὲ χλευάζουσι εἰς τὴν ἰδίαν μου πατρίδα! — Ὅποια ἀνταμοιβὴ διὰ τὸ χυθὲν αἷμά μου εἰς δέκα πεδία τῆς μάχης καὶ τῆς αἰχμαλωσίας μου εἰς τοὺς Ἀφρικανούς.

Διὰ τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς ὁ Κύμητος τοῦ Λέμου, τὸν προειδοποιεῖ ὅτι οἱ ἐχθροὶ του τὸν κατεμύνουν ὡς καταχρώμενον τὰ δημόσια χρήματα, καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς παρ' ὀλίγον νὰ τῷ ἀφαιρήσῃ τὴν ὑπηρεσίαν, δι' ἧς ἐπορίζετο τὰ ἔξοδά του.

— Καὶ ἄλλος κτύπος τοῦ Ζωίλου μου Ἀβελλενάδα! εἶπεν ὁ ἀρματωλὸς (ιδάλγος) ὑψῶν τοὺς ὤμους καὶ ἀνοίγων τὴν τρίτην ἐπιστολήν.

Ἐγραφε ταύτην ὁ ἰδιοκτήτης τῆς οἰκίας, ὅστις τὸν ὑπαχρέου ἢ νὰ πληρώσῃ, ἢ ν' ἀδειάσῃ τὴν γωνιά.

— Ἰδοὺ διατὶ ἐμβαίω μὲ κενὰς τὰς χεῖρας, εἶπεν ἡ σениόρα, ἐρυθρὰ ἐκ τῆς αἰσχύνης· οἱ παντοπῶλοι προειδοποιηθέντες, μὰς ἀρνούνται πᾶσαν πίστωσιν. Εἶναι ἀνάγκη, ἐνδοξε ἄνερ, προσέθηκε προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ, νὰ προγευματίσῃ μὲ τὴν ἐσκορωδισμένην αὐτὴν κόχην τοῦ ἄρτου.

Ἀδιάφορον τοῦτο εἰς τὸν στρατιώτην τῆς Ναυπάκτου, εἰς τὸν συγγραφεὰ τοῦ *Λόν-Κιχώτου*. Δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν, εἰμὴ τὴν λήθην τοῦ ἀριστοουργήματος του, καὶ ἐσκόπει μόνον εἰς τὸ ν' ἀναδείξῃ αὐτό.

— Εὐρον! εὐρον! ἐφώνησεν αἰφνης, μετὰ σκέ-

εἰς τὴν χώραν τῆς Νέας Καστιλλίας. Ἀσπασθεὶς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, ἐπολέμησεν ὑπὲρ τῶν Βενετῶν εἰς Κύπρον, ὅπου ἠττήθησαν οὗτοι. Παρευρέθη ἀκολούθως εἰς τὴν μάχην τῆς Ναυπάκτου καὶ τὸ 1572 εἰς τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐστρατείαν. Ἀπέθανε δὲ πένθης καὶ ἄθυμος εἰς τι μοναστήριον, τὴν 23' Ἀπριλίου 1616, τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν καθ' ἣν ἐκηδεύετο ἐν Ἀγγλίᾳ λαμπρῶς ὁ Σακσπῆρος.

(1) Ὁ Σερβάντης Σααβιένδρα ἐγεννήθη τὸ 1547,